

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศ ที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากสถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายด้าน เช่น โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ประชากรวัยเด็กและแรงงานลดลง ขณะที่การย้ายถิ่นของประชากรส่งผลให้ความเป็นเมืองสูงขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้วิถีชีวิต มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ การอยู่อาศัยแบบเครือญาติเปลี่ยนไปสู่การเป็นปัจเจกมากขึ้น โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนไปสู่ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ และครัวเรือนที่มีอายุรุ่นเดียวกัน สองรุ่น และรุ่นกระโดด (ตายาย-หลาน) หรือครัวเรือนที่เป็นเพศเดียวกันสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบาง จนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น ปัญหาความรุนแรงทางเพศต่อเด็กและสตรีเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 39-40)

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครัวเรือนได้แบ่งเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) ครัวเรือนอยู่คนเดียว 2) ครัวเรือนอยู่กับญาติ 3) ครัวเรือน 1 รุ่น 4) ครัวเรือน 2 รุ่น 5) ครัวเรือน 3 รุ่น และ 6) ครัวเรือนแห่วงกลาง พบว่า ครัวเรือนไทยเล็กลง ครัวเรือนที่มีอัตราเพิ่มขึ้นสูงที่สุด คือ ครัวเรือนแห่วงกลาง (ครัวเรือนที่มีคนแก่อยู่กับเด็ก) เป็นปรากฏการณ์สำคัญที่พบในพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เนื่องจากพ่อแม่อยู่ในวัยทำงาน มักอพยพไปทำงานในเมือง แล้วฝากลูกไว้ให้อยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ช่วยดูแล ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลเรื่องการเรียนหนังสือ โดยเฉพาะกรณีที่ ปู่ ย่า ตา ยาย ไม่รู้หนังสือ (สถาบันวิจัยนโยบายสาธารณะ. 2556 : 12)

คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย แต่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาและสติปัญญาของเด็ก มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และผลิตภาพแรงงานต่ำ ระดับการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นแต่ปัญหาคุณภาพการศึกษายังต่ำและยังมีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงขึ้น กลุ่มวัยเด็กมีพัฒนาการด้านความสามารถทางเชาวน์ปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างต่ำ พัฒนาการสมวัยมีสัดส่วนลดลง กลุ่มวัยทำงานยังมีผลิตภาพต่ำ คนวัยสูงอายุเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของภาครัฐในอนาคต นอกจากนี้ยังพบประเด็นสำคัญคือสังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกัน ขณะเดียวกันมีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม นอกจากนี้ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่มีความเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 40-41)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงในอนาคตที่จะเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคน การยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตบนหลักการพื้นฐานสำคัญที่คนไทยต้องมีความรู้ ใฝ่เรียนรู้ ตัดสินใจด้วยความระมัดระวัง มีสำนึกในศีลธรรมและจริยธรรม ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อดทน มีสติใช้ปัญญา จะนำไปสู่ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสามารถดำเนินชีวิตอย่างสมดุลทุกด้าน จึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันในประเด็นสำคัญ คือ การทำให้คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 การทำให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มีความใส่ใจและแบ่งปันต่อผู้อื่น สถานบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง ทำหน้าที่และบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมในการพัฒนาความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 43)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงในอนาคตที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลในพื้นที่ตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 12 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ทำนาเป็นอาชีพหลัก รับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง หลังฤดูกาลค่านาและเก็บเกี่ยวข้าว มีการเคลื่อนย้ายแรงงานและ ย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองเพิ่มขึ้น ชุมชนมีคนวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น วัยเด็กและวัย ทำงานลดลง เกิดการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไปสู่ ครัวเรือนที่มีอายุรุ่นเดียวกัน สองรุ่น และ รุ่นกระโดด (ตายาย-หลาน) ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ หรือ ครอบครัวเพศเดียวกัน เกิดครัวเรือนแห่วงกลางมากขึ้นทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกใน ครอบครัวเปราะบางจนก่อให้เกิดปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น เช่น หย่าร้าง ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว ปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว เด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับวัย เด็กและเยาวชนติดเกมออนไลน์ คนวัยทำงาน ไม่ออกกำลังกาย ผู้สูงอายุมีอายุยืนแต่มีผู้สูงอายุเจ็บป่วยเป็น โรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น

ในพื้นที่ตำบลกำแพงมีโรงเรียนเปิดสอนระดับประถมศึกษา 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียน บ้านหนองอ่างดอกกรัก โรงเรียนบ้านไทรทอง โรงเรียนบ้านโพนหิน โรงเรียนบ้านช่องทราย โรงเรียนบ้านหนองสระหงส์ และโรงเรียนบ้านหนองพระบางตลาดม่วง มีโรงเรียนเปิดสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนทุ่งกุลารัษฎานุสรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลกำแพง มีสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านหนองอ่าง มีแหล่งน้ำสาธารณะ สำคัญคือ “หนองอ่าง” เป็นแหล่งน้ำใช้ในการผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน เลี้ยงปลาใช้น้ำปลูกพืชผัก สวนครัว และมีแหล่งน้ำสำคัญ คือ “ลำน้ำเตา” ใช้ในการทำนาและเลี้ยงสัตว์ ทำประมงน้ำจืด ชาวนาทำนาปีละ 1 ครั้ง เพราะขาดแคลนน้ำ หมู่บ้านอยู่ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีชื่อเสียง เรื่องข้าวหอมมะลิที่หอมที่สุดในโลก ในหมู่บ้านหนองอ่าง มีรูปปั้น “พระคินิ” ที่ถือว่าเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนและมีการบวงสรวงทุกปี ชาวบ้านมีความศรัทธา ทุกหมู่บ้าน มีวัดประจำหมู่บ้านทุกบ้านและมีการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา มีวัฒนธรรมประเพณี ตามโอกาส แต่เด็กและเยาวชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ความเป็นชุมชนลดน้อยลง อีกด้าน หนึ่ง ในชุมชนตำบลกำแพงมีปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายสาขา ปัจจุบันเข้าสู่วัย สูงอายุการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นขาดหายไป ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะอนุรักษ์และสืบทอดให้คน รุ่นหลัง ได้ศึกษา เรียนรู้และนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการ จัด กิจกรรมให้คนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนของคนหลายวัยขึ้น โดยยึดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง หลักพุทธธรรม และเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกช่วงวัย

จากการร่วมมือกันจะทำให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน การพัฒนาคนไทยให้มีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม พัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน สนับสนุนการค้นหาอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน มาสร้างกระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้สถาบันในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม สามารถอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข มีความมั่นคงทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด และร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญ กับการจัดการการเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาถอดองค์ความรู้ของชุมชนและชุมชนต้นแบบ การจัดการตนเองได้ตามบริบทของพื้นที่ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ช่วยพัฒนาทักษะในการ ประกอบอาชีพ ส่งเสริมการขยายผลและพัฒนาศักยภาพของคนสามวัย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน อย่างอบอุ่นและเข้มแข็งควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเครือข่าย ภาคประชาสังคม และภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาทางด้านสังคมและ วัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 50)

จากการศึกษาสถานการณ์ในพื้นที่ ด้วยการพหุลักษณะท้องถิ่น เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2555 จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยกับชาวบ้านในชุมชน พบว่า ชุมชนตำบล กำแพง กำลิ่งกำวผู้สังคมผู้สูงอายุ มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น เด็กและเยาวชน ว่างแรงงานลดลง และ มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าไปทำงานในเมืองอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างครัวเรือนเปลี่ยนไปสู่ ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่มีอายุเท่ากัน สองรุ่น และรุ่นกระโดด (ตายาย-หลาน) มีครัวเรือนแห่งกลางมากขึ้นสัมพันธภาพในครัวเรือนเกิดปัญหาทางสังคม เช่น ขาดความ อบอุ่น เกิดแม่เลี้ยงเดี่ยว (Single Mom) หย่าร้าง ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาด้านการศึกษา และสติปัญญาของเด็กเช่น การออกกลางคันของนักเรียนภาคบังคับ ปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยง ต่อสุขภาพ เช่น การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นกลายเป็นแม่วัยรุ่น เด็กน้ำหนักเกิน กลุ่มวัยแรงงาน ไม่มี ทักษะด้านฝีมือแรงงาน กลุ่มวัยสูงอายุเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิต สูง หลอดเลือดในสมอง โรคหัวใจ และมะเร็ง คนในชุมชนกำลังเผชิญกับความเสื่อมถอย

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ขาดความเอื้อเพื่อ เอื้ออาทรกัน พลังความเป็นชุมชนน้อยลง มีปัญหาการพนัน เด็กติดเกมออนไลน์ การทะเลาะวิวาทเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้วิจัย เกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างและออกแบบนวัตกรรมห้องเรียนของคนหลายวัยขึ้นให้เป็นพื้นที่มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ของคนหลายวัยในชุมชนตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมุ่งให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วให้มีการรวมกลุ่มของชุมชนดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวัย คนทุกวัย ได้เรียนรู้ร่วมกันพึ่งพากัน เพราะธรรมชาติของคนดำรงอยู่ด้วยการพึ่งพา และมีการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนหลายวัยในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพึ่งพาผู้คนด้วยตนเอง และหรือพึ่งพาสิ่งอื่นๆรอบตัว และสุดท้ายชุมชนเกิดความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรง ร่วมใจกันเกิดชุมชนที่มีน้ำใจ นำอยู่ นำมอง ชุมชนเข้มแข็ง และมั่นคง ในหลายมิติทั้ง ครอบครัว ชุมชน ทรัพยากร การเรียนรู้ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้คงอยู่ตลอดไปได้

คำถามวิจัย

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในชุมชนในการเรียนรู้ร่วมกันของคนหลายวัยในพื้นที่ ตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในอดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนของคนหลายวัยในพื้นที่ ตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ควรเป็นอย่างไร
3. พฤติกรรมของกลุ่มคนที่ผ่านการเรียนรู้ในกระบวนการห้องเรียนของคนหลายวัยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในชุมชนในการเรียนรู้ร่วมกันของคนหลายวัยในพื้นที่ตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนหลายวัยในชุมชนของคนหลายวัยในพื้นที่ตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มคนที่ผ่านการเรียนรู้ในกระบวนการห้องเรียนของคนหลายวัย

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชาชนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในหมู่บ้านหนองอ่าง บ้านคอกกรักและบ้านไทรทอง ตำบลกำแพง อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัย กระบวนการกลุ่ม และพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างวัย

1.2 เด็กและเยาวชน คนวัยแรงงาน และผู้สูงวัยในหมู่บ้านหนองอ่าง บ้านคอกกรักและบ้านไทรทอง ตำบลกำแพง อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัย กระบวนการกลุ่ม และพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างวัย

2. พื้นที่

2.1 พื้นที่ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ คือ พื้นที่ตำบลกำแพง อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 12 หมู่บ้าน

2.2 พื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม คือ ชุมชนบ้านหนองอ่าง บ้านคอกกรักและบ้านไทรทอง ตำบลกำแพง อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 12 เดือน ระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึง วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

คนหลายวัย หมายถึง กลุ่มคนสามวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน วัยแรงงาน และผู้สูงวัย ในตำบลกำแพง อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ห้องเรียนของคนหลายวัย หมายถึง พื้นที่สาธารณะที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ของชุมชนตำบลกำแพงที่เน้นให้กลุ่มคนหลายวัยมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงความคิด ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน หมายถึง การรวมกันของกลุ่มคน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างบูรณาการ ทำกิจกรรมร่วมกัน การเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังทุกความคิดเห็น เกิด กระบวนการเรียนรู้สู่วัฒนธรรม การถือคุณ เสริมสร้างทักษะปลูกฝังจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย

พฤติกรรมของกลุ่มคนที่ผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียนของคนหลายวัย หมายถึง การแสดงออกของคนในชุมชนทุกรูปแบบเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก ซึ่งเป็นผลมาจากการการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น การปลูกฝังกระบวนการคิดที่อยู่บนฐานของศีลธรรม การยอมรับความแตกต่าง และการให้ ข้อคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนในพื้นที่ตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
กลุ่มคน หมายถึง กลุ่มคนสามวัย คือวัยเด็กและเยาวชน วัยแรงงาน และผู้สูงวัยในชุมชนตำบล กำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้อายุเป็นเกณฑ์แบ่ง ดังนี้ วัยเด็ก หมายถึง คนที่ อายุต่ำกว่า 15 ปี เยาวชน หมายถึง คนที่อายุระหว่าง 15 - 25 ปี วัยแรงงาน หมายถึง คนที่อายุ ระหว่าง 26 - 60 ปี ผู้สูงวัย หมายถึง คนที่อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

รุ่นวัยกระโดด หมายถึง ในครอบครัวมีคนรุ่นเด็กและเยาวชนอยู่รวมกันกับผู้สูงวัย ซึ่งได้แก่ ตา ยายและหลาน หรือปู่ ย่าและหลาน

ครัวเรือนแห่งกลาง หมายถึง ครัวเรือนที่มีวัยเด็กและเยาวชนอยู่กับผู้สูงวัย โดยขาด คนวัยแรงงาน ประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย และ หลาน (หรือ) ปู่ ย่า ตา ยาย หลานและคนนอก (หรือ) ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย และหลาน (หรือ) ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย หลานและคนนอก

แม่เลี้ยงเดี่ยว หมายถึง แม่ที่ไร้คู่ แม่โสด แม่ที่ดูแลบุตรตามลำพัง เป็นทั้งพ่อและแม่
พื้นที่บวก หมายถึง พื้นที่ที่ปลอดภัยจากสารเสพติด อบายมุขและการทะเลาะวิวาท เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ออกกำลังกาย

พื้นที่ลบ หมายถึง พื้นที่ที่มีแหล่งอบายมุข สารเสพติดและการก่อการทะเลาะวิวาท

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. คนในชุมชนตำบลกำแพง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างวัย
2. เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนของคนหลายวัยในตำบลกำแพง อำเภอ เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3. คนในชุมชนตำบลกำแพงมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการจับเคื่อน
นวัตกรรมการทำให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง น่าอยู่ น่ามอง มั่นคง และมีน้ำใจ ก้าวสู่สังคมที่มีความ
ใส่ใจ พึ่งพาและแบ่งปันกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY